

کودک دو زبانه‌ی من

(تعامل سازنده با کودکان دو زبانه)

جلد اول

www.ketab.ir

انتشارات بخت

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : کودک دو زبانه ی من : (تعامل سازنده با کودکان دو زبانه) / رکسانا هروی.
مشخصات نشر : تهران : جنگل، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ۱۲۶ ص.
شابک : ج. ۱: ۴-۳۳۷-۲۳۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
عنوان دیگر : تعامل سازنده با کودکان دو زبانه.
موضوع : دو زبانی در کودکان
موضوع : Bilingualism in children
رده بندی کنگره : P۱۱۵/۲
رده بندی دیویی : ۴۰۴/۲
شماره کتابشناسی ملی : ۸۴۹۹۸۳۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیپا

www.ketab.ir

عنوان کتاب: کودک دو زبانه ی من
مؤلف: رکسانا هروی
ناشر: انتشارات جنگل
مدیر تولید: رضا خسروان
نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰
قطع و تیراژ: رقعی - ۵۰۰ نسخه
قیمت: ۵۰,۰۰۰ تومان
شابک: ۴-۳۳۷-۲۳۸-۶۲۲-۹۷۸

واحد تولید: ۶۶۴۹۵۲۷۵ و ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۵۴۱۱۳ - ۰۲۱-۶۶۴۰۴۰۲۲

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۵ دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد.

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۵	 مقدمه‌ی بخش اول کتاب (تربیت مثبت)
۴۵	 مقدمه‌ی بخش دوم کتاب (قوانین و مهارت‌های فردی و اجتماعی)
	قسمت اول بخش دوم: آموزش آداب و مقررات اجتماعی و اصول ایمنی و
۴۷	 خود مراقبتی هنگام حضور در جامعه
۷۵	 قسمت دوم بخش دوم: آموزش شناخت و مدیریت احساسات به کودکان
	قسمت سوم بخش دوم: تمرینات گفتاری برای ارتقای مهارت‌های کلامی
۹۱	 کودکان
۱۰۵	 مقدمه‌ی بخش آخر کتاب (واژگان و عبارات جایگزین)
۱۲۶	 کلام آخر کتاب

دو زبانگی پدیده‌ای است جهانی که در اکثر کشورها وجود دارد و عبارت است از آشنایی و فراگیری زبانی غیر از زبان رسمی کشور و یا زبان مادری از هنگامی که کودک فراگیری زبان را آغاز می‌کند و حتی پیش از زبان باز کردن. در کشور ما نیز به لطف وجود اقوام گوناگون و تنوع بی‌نظیر گویش‌ها و زبان‌های مختلف، این پدیده از سالیان سال پیش وجود داشته و بسیاری از هم‌وطنان علاوه بر زبان شیرین فارسی به زبان محلی خطه‌ی سکون خود نیز تسلط دارند. البته مبحث دو زبانگی در مورد زبان‌های خارجی و به ویژه زبان انگلیسی می‌توان گفت تقریباً پدیده‌ی نوپایی است که در سال‌های اخیر رواج پیدا کرده و خانواده‌ها و والدین با آن آشنایی پیدا کرده و با توجه به مزایا و ویژگی‌های مثبت آن تمایل دارند که برای فرزندان خود این مسیر آموزشی را برگزینند. بررسی‌ها و پژوهش‌های گوناگون زبان‌شناسی و روانشناسی طی سالهای گذشته نشان داده که دو زبانگی علاوه بر فراگیری کامل زبان دوم، تأثیرات مهم و شگرفی در بهبود عملکرد مغز و حافظه‌ی کودکان و توسعه‌ی توانایی‌های حل مسئله و پردازش عمیق‌تر اطلاعات توسط ذهن آنها می‌شود. ضمن اینکه در سنین کودکی، مغز به طرز شگفت‌آوری آماده و مشتاق برای آموختن هر زبانی حتی چندین زبان به صورت

همزمان می‌باشد، بدون آنکه دچار اختلالی در یادگیری و یا آشفتگی شود. این ویژگی‌ای است که احتمالاً اکثر والدین کودکان دو زبانه و یا یک زبانه متوجه آن می‌شوند. در همان سال‌های اول و دوم زندگی، بچه‌ها با انگیزه‌ای وصف‌نشدنی آواها و صداهای اطراف را دنبال می‌کنند و آن‌ها را در مغز تجزیه و تحلیل و سپس تکرار می‌کنند. جالب است بدانید که نوزادان از ۶ ماهگی اگر در معرفی چند زبان قرار بگیرند، این توانایی را دارند که تفاوت این زبان‌ها را تشخیص دهند و آن‌ها را در ذهن خود تفکیک کنند. این یافته‌های جدید در واقع بر خلاف باورهای قدیمی و اشتباهی است که البته ممکن است هنوز هم در میان افراد غیر متخصص و نا آشنا با این پدیده رواج داشته باشد. تصویری مانند تاخیر در گفتار، دزدگی کودکان از آموختن چند زبان، گیج شدن کودکان به دلیل قرار گرفتن در معرفی دو زبان و یا قاطی کردن دو زبان با یکدیگر، از جمله‌ی این اشتباهات است. اگر دو زبانی با به کارگیری روش‌های صحیح و آموزش اصولی انجام بگیرد نه تنها هیچ مشکل و اختلالی به وجود نمی‌آورد بلکه اثرات شگفت‌انگیزی در بهبود و پیشرفت مهارت‌ها و توانایی‌ها خواهد داشت. تأثیری که بسیار بیشتر و فراتر از صرفاً آموختن یک زبان جدید است. البته لازم است پیش از آغاز این راه و تصمیم به پرورش فرزند خود به صورت دو زبانه، این نکته را در نظر بگیریم که دو زبانی با آموزش زبان کاملاً متفاوت است و برای این کار باید مسیری جداگانه را طی کرد، که علاوه بر محاسن و مزایایی که دارد، به همان میزان چالش‌ها و حساسیت‌های خاص خود را نیز دارد. البته قصد من از نوشتن این کتاب قطعاً صحبت درباره مزایای دو زبانی و یا تشویق خواننده به پرورش کودک دوزبانه و یا ارائه نظریه و مقاله در این باره نیست، چرا که این کار در

حیطه تخصص زبان شناسی و روانشناسی می باشد. و هر یک از خانواده ها پیش از گرفتن تصمیم برای انجام این کار قطعاً در ابتدا بررسی ها و تحقیقات لازم در صورت نیاز مشاوره های کافی دریافت می کنند. هدف اصلی من از تالیف این مجموعه، تلاش برای یاری و راهنمایی والدین کودکان دو زبانه در راستای رسیدن به هدف خود در تعلیم و آموزش فرزندان شان است. از آنجایی که خودم به عنوان مادر یک کودک دوزبانه با چالش ها و نیازهایی رو در رو شده ام که مرا بر آن داشت تا راهکارهایی بیابم و این نیازها را برطرف سازم تصمیم گرفتم تجربیات و راه حل های سازنده و مفیدی که در این مسیر به دست آورده ام با دیگر والدین به اشتراک بگذارم. توضیح می دهم پیش از هر چیز دلیل انگیزه ام برای پرورش دخترم به دو زبان را توضیح دهم.

حقیقت این است، علی رغم مطالعات و تحقیقاتی که قبل از تولد فرزندم درباره ی این موضوع انجام داده بودم اصرار و تاکیدی به شروع این کار نداشتم و با وجود تسلط نسبی خودم به زبان انگلیسی، ترجیح می دادم که فرزندم را آزاد بگذارم تا از دوران خردسالی و کودکی خود بیشترین لذت و بهره را ببرد اما داستان جایی تغییر کرد که دیدم دخترم تا چه اندازه تشنه ی یادگیری و آموختن زبان های گوناگون است و از همان نوزادی با دیدن انیمیشن های زبان انگلیسی و شنیدن ترانه های کودکانه به زبان انگلیسی، سعی در تقلید آنها و تولید آواهایی که در معرفی آنها قرار می گرفت چه به زبان فارسی و چه انگلیسی و یا حتی زبان های دیگری که در بعضی از برنامه های تلویزیونی با آنها مواجه می شد مانند زبان عربی یا روسی میکرد. دیدن این شرایط و پی بردن به اینکه ذهن و مغز یک کودک تا چه اندازه آماده و نیازمند فراگیری زبان ها است، احساس مسئولیت و انگیزه من را

برانگیخت و عزمم را جزم کرد که به صورت جدی به دو زبانه شدن فرزندم بیندیشم و قدم در این راه بگذارم.

همانگونه که حتماً می‌دانید، برای آموزش کودکان دو زبانه، چند روش مختلف توسط روانشناسان حوزه‌ی زبان پیشنهاد شده که البته یکی از شناخته شده‌ترین و رایج‌ترین آنها این است که در کنار استفاده از انیمیشن‌های زبان انگلیسی و کتاب و مجموعه‌های صوتی، یکی از والدین باید تا جای ممکن تنها به زبان دوم (انگلیسی) با کودک مکالمه کند. این متد همان راهی است که اکثر خانواده‌ها و از جمله ما نیز برای تعلیم و پرورش دخترمان آن را انتخاب کرده ایم و من به عنوان مادری که بیشترین زمان را در کنار دخترم می‌گذرانم و به زبان انگلیسی آشنایی خوبی دارم، این وظیفه را به عهده گرفتم و شروع به مکالمه و آموزش انگلیسی به او که در آن دوران حدوداً ۵-۶ ماه بود کردم. در ابتدای آموزش من سعی می‌کردم هر کاری که انجام می‌دهم و یا هر وسیله و اشیایی که از آن استفاده می‌کنم و فرزندم آن را می‌بیند توضیح دهم و نام ببرم. هنگام تعویض پوشک او و یا غذا دادن و بازی کردن با او مکالمه‌های ساده و واژه‌های آسان را استفاده می‌کردم تا گوش او با آواها و لغات آشنا شود و افعال را بشناسد. همانگونه که از توضیحات برمی‌آید، در ابتدا این کار بسیار راحت و ساده بود و هیچ چالش و استرسی به وجود نمی‌آمد. اما رفته رفته که دخترم بزرگتر شد و به واسطه تکرار و تمرین با هم و دیدن انیمیشن‌ها و ترانه‌های انگلیسی، به زبان دوم تسلط بیشتری پیدا کرد و مهارت‌های گفتاری و شنیداری و گسترش یافت، در کنار خوشحالی و خرسندی از دیدن پیشرفت او، دچار دغدغه‌ی فکری بیشتری شدم. دریافتم که باید شروع به مکالمات پیچیده‌تر و استفاده از

واژه‌های متنوع‌تری کنم که البته به همان میزان که پیچیده و متنوع باشند باید متناسب با سن و سال و فهم یک کودک نوپا نیز باشند. منظورم در واقع نوعی اصطلاحات و عبارات عامیانه و روزمره که هنگام گفتگو و تذکر و یا تشویق یک خردسال به کار برده می‌شوند.

دقیقاً همان چیزهایی که در محیط‌های آموزشی مانند کلاس‌های زبان و یا دوره‌های آزمایشگاهی خیلی کم به آن‌ها پرداخته می‌شود و اکثر ما حتی اگر مدرک دانشگاهی زبان داشته باشیم و به آن مسلط باشیم در این موارد دچار خلا و ضعف هستیم. در این هنگام شروع به برقراری ارتباط با دیگر والدین کودکان دو زبانه و تأمل با آن‌ها در گروه‌ها و اجتماع‌های مخصوص این دسته خانواده‌ها کردم و دریافتم این مسئله گریبان گیر بسیاری از آن‌ها نیز هست. اکثر آن‌ها با وجود مهارت کافی و داشتن مدرک در زمینه‌ی زبان انگلیسی به دلیل عدم آشنایی با زبان محاوره و اصطلاحات عامیانه و ادبیات مناسب مکالمه با کودکان در برقراری ارتباط عمیق و متناسب با فرزندان دو زبانه‌ی خردسالشان دچار چالش و مشکلاتی می‌شوند. من برای برطرف کردن این مشکل و یافتن مجموعه‌ای از عبارات و جملات و واژگان جدید و کاربردی در تعامل با کودک، ابتدا به دنبال کتاب‌هایی در این زمینه گشتم که با تهیه‌ی آن‌ها نیاز خود و کودکم را برطرف کنم. اما در میان کتاب‌ها و منابع داخلی هیچ مرجعی پیدا نکردم که به صورت خاص و ویژه به این بخش از آموزش زبان، یعنی تعلیم و پرورش کودک دو زبانه پرداخته باشد، سپس به سراغ شبکه‌های اجتماعی و سایت‌های اینترنتی فارسی زبان که در زمینه‌ی آموزش زبان انگلیسی فعالیت می‌کنند رفتم و با جستجوی زیاد متأسفانه بازهم منابعی تخصصی و کامل و جامع در این مورد نیافتم.